

Laibacher Diöcesanblatt.

Nr. 3.

Inhalt: I. Litterae Apostolicae de praeconio addendo in Litanii Lauretanis. — II. Anordnung von Gebeten nach jeder stillen hl. Messe. — III. Zur Bemessung der Religionsfondssteuer. — IV. Notanda circa recitationem Officiorum votivorum per annum. — V. Maševanje v tuji cerkvi. — VI. Drobtinice iz pastirstva. (Konec.) — VII. O sestavljanji in zdelovanji cerkvenih računov. — VIII. Zgodovina Nakelske fare. — IX. Literatur. — X. Concurs-Verlautbarung und Chronik der Diöcese.

1884.

Nr. 225.

I.

Litterae Apostolicae Sanctissimi Domini Nostri Leonis Pp. XIII., quibus quotidiani Rosarii Mariani consuetudo commendatur, nec non hujus tituli praeconium in Litanii Lauretanis addendum ordinatur.

LEO PP. XIII.

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

Salutaris ille *spiritus precum*, misericordiae divinae munus idem et pignus, quem Deus olim effundere pollicitus est *super domum David et super habitatores Ierusalem*, etsi numquam in Ecclesia catholica cessat, tamen experrectior ad permovendos animos tunc esse videtur cum homines magnum aliquod aut ipsius Ecclesiae aut reipublicae tempus adesse vel impendere sentiunt. Solet enim in rebus trepidis excitari fides pietasque adversus Deum, quia quo minus apparet in rebus humanis praesidii, eo maior esse coelestis patrocinii necessitas intelligitur. — Quod vel nuper perspexisse videmur, cum Nos diuturnis Ecclesiae acerbitatibus et communium temporum difficultate permoti, pietatem christianorum per epistolam Nostram Encyclicam appellantes, Mariam Virginem sanctissimo Rosarii ritu colendam atque implorandam Octobri mense toto decrevimus. Cui quidem voluntati Nostrae obtemperatum esse novimus studio et alacritate tanta, quantam vel rei sanctitas vel causae gravitas postulabat. Est enim neque in hac solum Italia nostra sed in omnibus terris pro re catholica, pro salute publica, supplicatum: et Episcopis auctoritate, Clericis exemplo operaque praeerantibus, magnae Dei matri habitus certatim

honos. Et mirifice sane Nos declaratae pietatis ratio multiplex delectavit: templa magnificentius exornata: ductae solemniter pompae: ad sacras conciones, ad synaxin, ad quotidianas Rosarii preces magna ubique populi frequentia. Nec praeterire volumus quod gestienti animo accepimus de nonnullis locis, quos procella temporum vehementius affligit: in quibus tantus extitit fervor pietatis, ut presbyterorum inopiam privati redimere, quibus in rebus possent, suomet ipsi ministerio maluerint, quam sinere ut in templis suis indictae preces silerent.

Quare dum praesentium malorum sensum spe bonitatis et misericordiae divinae consolamur, inculcari bonorum omnium animis intelligimus oportere, id quod sacrae Litterae passim aperteque declarant, sicut in omni virtute, sic in ista, quae in obsecrando Deo versatur, omnino plurimum referre perpetuitatem atque constantiam. Exoratur enim placaturque precando Deus: hoc tamen ipsum, quod se exorari sinit, non solum bonitatis suae, sed etiam perseverantiae nostrae vult esse fructum. — Talis autem in orando perseverantia longe plus est hoc tempore necessaria, cum tam multa Nos tamque magna, ut saepe diximus, circumstent ex

omni parte pericula, quae sine praesenti Dei ope superari non possunt. Nimis enim multi oderunt *omne quod dicitur Deus et colitur*: oppugnatur Ecclesia neque privatorum dumtaxat consiliis, sed civilibus persaepe institutis et legibus: christianae sapientiae adversantur immanes opinionum novitates, ita plane ut et sua cuique et publica tuenda salus sit adversus hostes acerrimos, extrema virium coniuratos experiri. Vere igitur huius tanti proelii complectentes cogitatione certamen, nunc maxime intuendum animo esse censemus in Iesum Christum Dominum Nostrum, qui quo Nos ad imitationem erudiret sui, *factus in agonia prolixius orabat*.

Ex variis autem precandi rationibus ac formulis in Ecclesia catholica pie et salubriter usitatis, ea, quae Rosarium Mariale dicitur, multis est nominibus commendabilis. In quibus, quemadmodum in Litteris Nostris Encyclicis confirmavimus, illud permagnum, quod est Rosarium praecipue implorando Matris Dei patrocinio adversus hostes catholici nominis institutum: eaque ex parte nemo ignorat, sublevandis Ecclesiae calamitatibus idem saepe et multum profuisse. Non solum igitur privatorum pietati, sed publicis etiam temporibus est magnopere consentaneum, istud precandi genus in eum restitui honoris locum, quem diu obtinuit, cum singulae christianorum familiae nullum sibi abire diem sine Rosarii recitatione paterentur. His Nos de causis omnes hortamur atque obse-

cramus, ut quotidianam Rosarii consuetudinem religiose et constanter insistant: itemque declaramus, Nobis esse in optatis ut in Dioeceseon singularum templo principe quotidie, in templis Curialibus diebus festis singulis recitetur. Huic autem exci-tandae tuendaeque exercitationi pietatis magno usui esse poterunt familiae Ordinum religiosorum, et praecipuo quodam iure suo sodales Dominiciani: quos omnes pro certo habemus tam fructuoso nobilique officio minime defuturos.

Nos igitur in honorem magnae Dei genitricis Mariae; ad perpetuam recordationem implorati ubique gentium per mensem Octobrem a purissimo Eius Corde praesidii; in perenne testimonium amplissimae spei, quam in Parente amantissima reponimus; ad propitiam eius opem magis ac magis in dies impetrandam, volumus ac decernimus, ut in Litaniis Lauretanis, post invocationem, *Regina sine labe originali concepta*, addatur praeconium, *Regina sacratissimi Rosarii ora pro nobis*.

Volumus autem, ut hae Litterae Nostrae firmataeque, uti sunt, ita in posterum permanent: irritum vero et inane futurum decernimus, si quid super his a quoquam contigerit attentari: contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XXIV Decembris An. MDCCCLXXXIII, Pontificatus Nostri Anno Sexto.

TH. Card. MERTEL.

Nr. 238.

II.

Anordnung von Gebeten nach jeder stillen hl. Messe.

Decretum Urbis et Orbis.

Iam inde ab anno MDCCCLIX sa. me. Pius PP. IX, ad impetrandam Dei opem, quam tempora difficilia et aspera flagitabant, praecepit, ut, in templis omnibus Ditionis Pontificiae, certae preces, quibus sacras Indulgentias adiunxerat, peracto sacrosancto Missae sacrificio, recitarentur. Iamvero gravibus adhuc insidentibus malis, nec satis remota

suspensione graviorum, cum Ecclesia catholica singulari Dei praesidio tantopere indigeat, Sanctissimus Dominus Noster LEO PAPA XIII opportunum indicavit, eas ipsas preces nonnullis partibus immutatas toto orbe persolvi, ut quod christianae reipublicae in commune expedit, id communi prece populus christianus a Deo contendat, auctoque

supplicantium numero divinae beneficia misericordiae facilius assequatur. — Itaque Sanctitas Sua per praesens Sacrorum Rituum Congregationis Decretum mandavit, ut in posterum in omnibus tum Urbis tum catholici orbis Ecclesiis preces infra scriptae, ter centum dierum Indulgentia locupletatae, in fine cuiusque Missae sine cantu celebratae, flexis genibus recitentur, nimirum:

„Ter Ave Maria, etc.

Deinde dicitur semel Salve Regina, etc. *et in fine:*

Ÿ. Ora pro nobis, sancta Dei Genitrix,

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS.

Deus, refugium nostrum et virtus, adesto piis Ecclesiae tuae precibus, et praesta; ut, in-

In Befolgung des angeführten Decretes der S. R. C. wird hiemit angeordnet, daß vom kommenden Feste Maria Verkündigung angefangen in allen Kirchen der Laibacher Diöcese nach jeder stillen hl. Messe obige, mit einem Ab- lasse von 300 Tagen versehenen Gebete, von dem, an den Stufen des Altares knieenden Priester den Gläubigen, welche hierüber bei nächster Gelegenheit zu belehren sind, vorgebetet werden sollen, und zwar in slovenischer, respective deutscher Sprache, um so der Absicht des hl. Vaters gemäß die Zahl der Beter zu vermehren, und ihnen zur Gewinnung des Ablasses Gelegenheit zu geben. Es dürfen diese Gebete auch dann nicht weggelassen werden, wenn mehrere Messen gleichzeitig gelesen werden, in welchem Falle sie nur mit leiserer Stimme zu verrichten sind, so daß sie nur in der nächsten Umgebung des Altares verstanden werden. Wenn bei einer Messe nur Priester und Ministrant zugegen sind, so können diese Gebete auch in lateinischer Sprache verrichtet werden.

Da diese vom hl. Vater angeordneten Gebete gewissermaßen an die Stelle der bisher bei der hl. Messe vorgeschriebenen Oratio imperata pro Papa treten, so ist letztere vom künftigen Feste Maria Verkündigung an nicht mehr in der hl. Messe einzulegen.

Zu slovenischer und deutscher Uebersetzung, wovon besondere Abdrücke an die einzelnen Kirchen im Wege der Decanate werden versendet werden, lauten die genannten Gebete also:

Češčena si Marija i. t. d., (trikrat.)

Češčena bodi Kraljica, Mati usmiljenja, življenja, sladkost in upanje naše, bodi češčena! K Tebi vpijemo

tercedente gloriosa et Immaculata Virgine Dei genitrice Maria, beato Iosepho, ac beatis Apostolis tuis Petro et Paulo et omnibus Sanctis, quod in praesentibus necessitatibus humiliter petimus, efficaciter consequamur. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.“

Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die Epiphaniae Domini VI Ianuarii MDCCCLXXXIV.

D. CARDINALIS BARTOLINIUS S. R. C.
Praefectus.

L. † S.

LAURENTIUS SALVATI S. R. C. Secretarius.

zapuščeni Evini otroci! K Tebi vzdihujemo žalostni in objokani v tej solzni dolini! Oh, obrni tedaj, naša Pomočnica, Svoje milostive oči v nas; in pokáži nam po tem revnem življenji Jezusa, blázeni sad Svojega telesa; o milostiva, o dobrótljiva, o sladka Dèvica Marija!

Ÿ. Pròsi za nas sveta Božja porodnica!

O. Da bodemo vredni obljud Kristusovih!

M o l i m o.

O Bog, pribežališče naše in moč, poslušaj pobožne molitve Svoje Cerkve, ter po prošnji slavne, in neoskrúnjene Device, porodnice Božje, Marije, svetega Jožefa, Tvojih svetih apóstolov Petra in Pavla, in vseh svetnikov, dodèli, da, kar v sedanjih potrebah ponižno pròsimo, v resnici dosežemo. Po istem Kristusu, Gospodu našem.

O. Amen.

Gegrüßet seist Du Maria u. s. w., (dreimal.)

Gegrüßet seist Du, Königin, Mutter der Barmherzigkeit, unser Leben, unsere Süßigkeit und unsere Hoffnung, sei gegrüßet! Zu dir schreien wir elende Kinder Eva's. Zu dir seufzen wir Trauernde und Weinende in diesem Thale der Thränen. Wohlau denn, unsere Fürsprecherin, wende Deine barmherzigen Augen zu uns, und nach diesem Elende zeige uns Jesum, die gebenedeite Frucht Deines Leibes, o gütige, o milde, o süße Jungfrau Maria!

Ÿ. Bitte für uns o hl. Gottesgebäerin!

R. Daß wir würdig werden der Verheißungen Christi!

Lasset uns beten.

O Gott, unsere Hoffnung und unsere Kraft, erhöere die frommen Gebete Deiner Kirche, und verleihe, daß wir dasjenige, um was wir in den gegenwärtigen Nöthen demützig bitten, durch die Fürbitte der glorreichen und un-

befleckten Jungfrau und Gottesmutter Maria und des hl. Josef und Deiner hl. Apostel Petrus und Paulus und aller Heiligen auch wirksam erlangen mögen. Durch denselben Christus unsern Herrn.

R. Amen.

Capitular - Consistorium Laibach am 3. März 1884.

Dr. Heinrich Pauker,
Capitular - Vicar.

III.

Zur Bemessung der Religionsfondssteuer für das Decennium 1881—1890.

Die k. k. Landesregierung hat in Folge Erlasses Seiner Excellenz des Herrn Ministers für Cultus und Unterricht vom 2. Februar l. J., Z. 22423, mit Note vom 27. Februar 1884 Nachstehendes anher eröffnet:

In Ausführung der Bestimmungen des 3. Absatzes des §. 7, dann des Punktes 1 des §. 9 der Verordnung vom 21. August 1881, Nr. 112, R. G. Bl., hat Seine Excellenz der Herr Minister für Cultus und Unterricht im Einvernehmen mit Seiner Excellenz dem Herrn Finanzminister Nachstehendes verfügt:

In jenen Fällen, wo der Religionsfondsbeitrag für das Decennium 1881—1890 bereits bemessen oder doch das im §. 4 dieser Verordnung vorgesehene Einbekenntnis bereits eingebracht wurde, haben die Beitragspflichtigen zum Zwecke der Voranschlagung des Erträgnisses von Grund und Boden nach den neuen Katastralanfätzen und der neu bemessenen Grundsteuer nebst bezüglichlichen Umlagen die Nachtragsbekenntnisse längstens binnen zwei Monaten

vom Eintritte der Wirksamkeit dieser Verordnung bei der Bemessungsbehörde zu überreichen.

Wenn bisher weder der Religionsfondsbeitrag bemessen, noch zum Zwecke dieser Bemessung ein Einkommenbekenntnis erstattet worden ist, haben die Betheiligten, um des ihnen in den citirten §§. der Verordnung v. 21. August 1881 vorbehaltenen Rechtes nicht verlustig zu werden, schon in dem auf Grund des §. 4 einzubringenden Einbekenntnisse die das neue Katastralerträgnis, beziehungsweise die neue Grundsteuer sammt Umlagen nachweisenden Beihilfe beizubringen.

Hievon wird die beitragspflichtige Diöcesangehörigkeit unter Hinweis auf die im Diöcesanblatte vom Jahre 1881, Nr. 10, verlaublichen diesbezüglichen hohen Anordnungen mit dem Beifügen in Kenntnis gesetzt, daß die Kundmachung obiger Ministerial-Verordnung vom 2. Februar l. J., Z. 22423, im Reichsgesetzblatte gleichzeitig veranlaßt worden ist.

Vom Capitular - Consistorium Laibach am 10. März 1884.

IV.

Notanda circa recitationem Officiorum votivorum per annum.

Summus Pontifex Leo Pp. XIII per Decretum Urbis et Orbis Sacrorum Rituum Congregationis die 5. Julii Indulto generali pro singulis hebdomadae feriis Officia votiva concessit, quae juxta idem Indultum loco Officiorum Ferialium occurrentium ritu semiduplici persolvi possunt quocumque anni tempore, exceptis Feria IV. Cinerum, Feriis totius temporis Passionis ac Sacri Adventus a die 17. usque ad 24. Decembris inclusive.

Officia votiva pro singulis hebdomadae diebus assignata fuere nimirum: pro Feria 2. de Ss. An-

gelis, pro Feria 3. de Ss. Apostolis, pro Feria 4. de S. Joseph, Sponso B. M. V., pro Feria 5. de Ss. Eucharistiae Sacramento, pro Feria 6. de Passione D. N. J. Chr., pro Sabbato de Immaculata Conceptione B. M. V.

Sacerdotes, qui nullo canonico titulo ad recitationem Officii in Choro tenentur, possunt ad libitum frui Indulto generali de Officio votivo recitandi loco Officii ferialis.

Qui vero canonice ad Chorum tenentur, praefato Indulto uti possunt tantum de consensu Ca-

pituli seu Communitatis, ab Ordinario semel pro semper adprobando. Statuta vero de consensu Capituli seu Communitatis et ab Ordinario approbata recitatione Officiorum votivorum, eis non amplius licet ab ea acceptatione recedere, neque eis fas est, quibusdam diebus ferialibus Officium votivum, aliis vero Officium de Feria recitare. S. R. C. 10. Nov. 1883.

Sequentes autem sunt dies, quibus juxta Calendarium Labacense hoc anno permittitur recitatio Officiorum votivorum, nimirum die 28. Januarii, 28. Februarii, 1., 5., 6., 13., 15., 20., 26., 27., 29. Martii, 27. et 29. Octobris.

Quotiescumque tamen infra Octavam alicujus Festi eam habentis non occurrat duplex vel semiduplex neque ullum festum ad tramitem novarum Rubricarum reponendum sit, Officium fieri debet de Octava, neque licet recitare Officium votivum respectivum. S. R. C. 13. Augusti 1883.

Officia votiva per annum habent juxta Rubricas prout alia Festa semiduplex novem Lectionum tum Commemorationes Feriae et Festi Simplicis occurrentis tum nonam Lectionem de Homilia super Evangelium ejusdem Feriae aut de Sancto. Adduntur Commemorationes communes seu Suffragia Sanctorum ut in Psalterio, si facienda sint, omissa Commemoratione ejus, de quo fit Officium votivum. Si die praecedenti aut sequenti occurrat Officium aliud quodcumque novem Lectionum, Vesperae Officii votivi currentis ordinandae erunt juxta Rubricam de Concurrentia Officii.

In Missis praedictis Officiis votivis per annum respondentibus secunda et tertia Oratio erunt ut in Semiduplexibus pro diversitate temporis. Fient quoque Commemorationes de Simplicis ac de Feria cum ejus Evangelio in fine Missae, prout de iis actum est in respondente Officio votivo per annum, juxta Rubricas Missalis. Dicitur „Gloria“ et omittitur „Credo“.

Sacrae Rituum Congregationi quoad nova Officia votiva porro insequentia Dubia pro opportuna declaratione proposita fuere, nimirum:

Dubium I. Cum ex Decreto diei 5. Julii 1883 liberum sit, iis, qui nullo canonico titulo ad chorum tenentur, recitare, quibusdam feriis exceptis,

vel officium votivum vel officium feriale, huic feriae respondens, quaeritur: utrum obligatio adhuc maneat solum officium votivum recitandi, ubi istud officium antea iam fuerat speciali privilegio alicui Dioecesi concessum, ita ut praefatis diebus ferialibus non detur optio inter officium feriale et officium votivum? Et quatenus affirmative, an optio detur diebus contentis in novo Indulto 5. Julii 1883, in alio praecedenti exceptis?

Dubium II. Tempore Paschali in Officio votivo Passionis estue addendum *alleluia*, et servanda eiusdem temporis propria?

Dubium III. In Rubrica Officii votivis nuper indultis praemissa statuitur, ut eadem Officia habeant tum commemorationem, tum IX. Lectionem de Festo simplici occurrenti: quaeritur igitur, an praedicta Officia votiva recitari possint, nedum loco Officiorum ferialium, prout in Decreto diei 5. Julii 1883, sed etiam loco Officii alicuius Festi simplicis (v. g. s. Agnetis secundo), quod unice ea die in Calendario assignetur?

Dubium IV. Ex eadem Rubrica, Vesperae Officii votivi currentis ritus semiduplexis, si die praecedenti, vel sequenti, occurrat Officium aliud quodcumque IX Lectionum, ordinandae sunt iuxta Rubricam de concurrentia Officii. Cum autem Officium votivum cum alio item votivo, vel cum alio semiduplexi concurrere possit; quaeritur utrum hoc in casu Vesperae, iuxta praefatam Rubricam generalem Breviarii tit. XI. n. 4. semper dicendae sint a capitulo de sequenti, cum commemoratione praecedentis; an vero habenda sit ratio dignitatis unius Officii votivi prae alio, iuxta eiusdem Rubricae n. 2? Et quid praesertim agendum sit, cum Officium votivum Sanctissimi Sacramenti concurrat cum Officio de Passione D. N. J. C.?

Dubium V. Cum festum Sanctorum Apostolorum Simonis et Judae die 28. Octobris incidit in feriam secundam, quaenam in secundis Vesperis adhibenda est Oratio pro Commemoratione Officii votivi de Apostolis, quod sequenti feria tertia recitari contingat?

Dubium VI. Si in Vigilia, feriis quatuor Temporum, aliisque feriis propriam Missam habentibus, recitetur in Choro Officium votivum, suntne

canendae duae Missae, altera de Officio votivo, altera de Vigilia, vel feria, an potius unica dicenda est Missa de Vigilia, vel feria cum commemoratione Officii votivi?

Dubium VII. Quoties Feria tertia recitatur Officium votivum omnium Sanctorum Apostolorum, omittine debet in suffragiis ad Vesperas ac Laudes commemoratio Apostolorum Petri et Pauli?

His dubiis Sacra eadem Congregatio, post accuratum omnium examen, sic rescribere rata est:

Ad I. — Affirmative ad primam et secundam partem.

Ad II. — Affirmative, et adhibeatur color rubeus toto anni tempore.

Ad III. — Provisum in Rubrica Officiorum.

Ad IV. — Quoad 1. Ad primam partem affirmative, ad secundam negative. Quoad 2. Totum de praecedenti, nihil de sequenti.

Ad V. — Sumatur Oratio pro aliquibus locis die XXIX. Junii, scilicet: „Deus, qui nos Beatorum Apostolorum commemoratione laetificas: praesta quaesumus, ut quorum gaudemus meritis instruamur exemplis. Per Dominum.“

Ad VI. — Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.

Ad VII. — Negative. Atque ita declaravit ac rescripsit die 24. Novembris 1883.

V.

Maševanje v tuji cerkvi.

Kedar hoče duhovnik maševati v tuji cerkvi, to je v taki, s katero ni v nikaki službeni zvezi, oglasiti se ima pri zadevnem duhovnem pastirju; in če želi sv. daritev opraviti v tuji škofiji, ter je tamkej popolnoma neznan, treba je tujemu župniku tudi s pisanjem lastnega škofa (literis commendatitiis) spričati, da je opravičen za maševanje. Tridentinski cerkveni zbor namreč veli: „Nullus clericus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii literis ab ullo episcopo ad divina celebranda et sacramenta administranda admittatur.“ (Sess. XXIII. C. 16. de Ref.) Vsled tega ukazujejo posamezni škofje voditeljem cerkvâ, da samo popolnoma nesumnim duhovnikom dovolé maševanje, kedar ti enkrat želé opraviti sv. daritev; če pa tuj mašnik meni tamkej se naseliti za delj časa, treba mu je povedati, da si potrebne pravice za maševanje sam išče pri zadevnem višem pastirju.

I. Cerkev je pa časih še v drugem smislu mašniku tuja, namreč v liturgičnem pomenu. S tega stališča pa je duhovniku vsaka taka cerkev tuja cerkev (eccl. aliena), katera se poslužuje drugačnega cerkvenega koledarja, kakor je njemu zakonit. Njegov direktorij pa je direktorij njegove škofije, ali direktorij njegovega reda (ako je redovnik), ali v posebnih slučajih, n. pr. zarad obhajanja cerkvenega patrona, le za njegovo cerkev premenjen škofijski koledar. — Splošnje pravilo vsakteremu mašniku je to, da se ima sv. maša vjemati z oficijem, z brevijarijem njegovim, kajti Rubr. gen. Miss. ukazuje: „Missa quotidie dicitur secundum ordinem officii — —“, in dalje sub IV. 3: „Missa

quoad fieri potest cum officio conveniat.“ Praviloma se ima toraj vsak mašnik posluževati tistega mašnega obrazca, ki se vjema z duhovno urino molitvijo, kakoršno za tisti dan on opravlja, to je, redno mora vsak duhovnik maševati po svojem cerkvenem koledarju. To pravilo velja v obče tudi takrat, če mašuje v tuji cerkvi, to je, v taki, kjer se določba cerkvene pratike tistega dne ne vjema z določili njegovega direktorija.

A časih nastopijo izjeme. Zgodí se, da mora mašnik v tuji cerkvi popustiti določbo svojega cerkvenega koledarja ter ravnati se po tujem direktorji. To se ima zgoditi v naslednjih štirih slučajih:

1. Če mašnik v tuji cerkvi namestuje župnika, ima pri vseh tistih mašah, katere opravljati je opravičen le župnik, kak drug duhovnik pa le z dovoljenjem župnikovim, n. pr. slovesna opravila, farne sv. maše ob nedeljah in praznikih, maše pri porokah, pri pogrebih, sedmine, obletnice po ranjeih... ravnati se po tujem direktoriji. Kedar je toraj kam v pomoč klican, da táko opravilo mesto župnika izvršuje, ima on po cerkveni pratiki dotične tuje cerkve, kjer ima tako opravilo imeti, razsoditi, ali smé n. pr. poročno votivno mašo vzeti, ali smé za kakega ranjcega črno mašo imeti, ali ne... Opravil jo bo, da mu le direktorij zadevne cerkve — tako mašo dovoljuje, če tudi je po njegovi domači cerkveni pratiki morda prepovedana tisti dan. (S. R. C. 29. jan. 1752; 16. dec. 1828; 23. maj. 1846.)

2. Tuje cerkve direktorij odločuje mašo, če bi imel duhovnik tamkej opraviti konventno mašo, n. pr. v kaki stolnici ali pa v taki samostanski cerkvi, kjer oficij javno opravljajo. — Spovednik tacega ženskega samostana, kjer redovnice javno opravljajo korske molitve, in sicer ves oficij, ne morda samo parvum officium B. M. V., pa tudi vsak drug mašnik, ki ima v taki redovniški cerkvi ex debito opravljati vsakdanjo konventno mašo, mora se pri tem posluževati maše, ki jo kaže oficij, katerega tisti dan opravljajo redovnice, če tudi je morda nižega reda, kakor je njegov. Njegov lastni oficij toraj pri omenjeni maši ni odločilen, ampak officium monialium; mašo samo, to je mašni formular pa ima vzeti iz Rimske mašne knjige, ex Missali Romano. (S. R. C. 18. marca 1702; 11. aprila 1840; 7. decembra 1844.)

3. Ravnati se ima mašnik po direktoriji tuje cerkve tudi takrat če tam praznujejo tisti dan kak god z veliko slovesnostjo in z nenavadnim shodom ljudstva (magna cum solemnitate et concursu populi extraordinario), in če ljudstva le zarad one velike slovesnosti toliko pride skupaj, n. pr. zavoljo obhajanja ondotnega cerkvenega patrona...

4. Slednjič odločuje koledar tuje cerkve, ako imajo tamkej oficij ritus duplicis ali še viši, sploh: če tuja pratika kaže tak obred, ki ne dopušča zasebnih votivnih maš, pa če oficij tuje cerkve ob enem ukazuje drugačno cerkveno barvo, kakor jo domači direktorij kaže mašniku. V tem slučaju gré mu vzeti mašo tuje cerkve, če bi tudi v domačem cerkvenem koledarju imel viši god, kot ga imajo tamkej, tudi ko bi imel doma god I. reda. (S. R. C. 4. sept. 1745; 7. maja 1746; 7. sept. 1816.) — In da bi nasproti mašniku v tujo cerkev prišlemu domači koledar kazal semid., simpl., de ea, toraj dneve, ob katerih bi smel doma imeti privatno votivno mašo, a v tuji je ne smé brati, če imajo tamkej duplex (ali še viši god), in ob enem drugačno barvo, kakor jo določuje njegov direktorij. In če bi pri tuji cerkvi morda imeli ravno pogreb, ter bi njega vabili, da zraven mašuje (a ne kot namestovalec župnikov), ne smel bi črno maševati, kajti ritus dupl. tujega oficija ne dopušča zasebnih črnih maš. (S. R. C. 11. sept. 1847.) —

To toraj so edini slučajji, ob katerih mora duhovnik, maševaje v tuji cerkvi, odstopiti od svojega domačega cerkvenega koledarja. Iz tega spoznamo:

a) Če ima mašnik v domačem direktoriji vsaj dupl. min., pa tudi ravno tisto barvo, kojo veli taj oficij, mora se ravnati pri sv. maši vselej po svoji domači pratiki, če tudi imajo pri tuji cerkvi viši god od njegovega, morda celo fest. I. Cl. (S. R. C. 22. marca 1817).

b) Ako bi pri tuji cerkvi imeli sicer drugačno barvo, kakor jo mašniku kaže domači cerkveni koledar,

vendar pa tak god, da pripušča zasebne votivne maše (sem., simp., de ea), celebrantov oficij pa bi bil rit. dupl. ali še viši (sploh tak, da ne dopušča zasebnih votivnih maš) — bi tudi v tem slučaju se imel ravnati po svojem domačem direktoriji, in ne smel bi vzeti ne maše tuje cerkve, pa tudi kake privatne votivne maše ne (S. R. C. 7. sept. 1816; 16. dec. 1828), zato ne, ker je ne dopušča dupl. njegove pratike. Gledé črne maše v tem slučaju pa je S. R. C. na vprašanje: „An sacerdotibus, qui recitaverunt officium alicujus Sancti duplicis, licitum sit, celebrare missam de requie in aliena ecclesia, ubi non dicitur officium duplex, imo fiunt exequiae pro aliquo defuncto praesente corpore vel anniversarium?“ — odgovorila dné 3. marca 1866: „Affirmative.“

c) Kedar imata oba oficija (tuje cerkve in prišlega celebranta) godove niže vrste (f. semidupl.) — a ne med privilegirano osmino velike noči, binkoštno, sv. treh kraljev, presv. rešnj. Telesa in božično — in naj so potem barve enake ali niso, takrat je celebrantu svobodno, ali da mašuje po svojem, ali po tujem direktoriji; ali pa da vzame kakoršne barve koli votivno mašo, ali pa črno. Kaj pa da tudi tukaj mašnik ne smé brez pametnega uzroka odstopati od svojega oficija.

II. Do sedaj povedano veljá, kedar duhovnik želi maševati v tuji cerkvi. Kaj pa, če meni sv. daritev opraviti v kakem privatnem oratoriji, kjer je redoma dovoljena le ena sv. maša na dan? V zasebni kapeli opravljena sv. maša mora se vselej vjemati z oficijem celebrantovim. (S. R. C. 12. novembra 1831). Da bi toraj v fari, v kateri je privatni oratorij, tisti dan imeli morda fest. dupl., vendar smé tuji mašnik v zadevni kapeli imeti votivno ali pa črno mašo, ako mu jo dovoljuje direktorij njegove domače cerkve. Izvzet je le oni dan, ko v okraji privatne kapele obhajajo god krajevnega patrona (patr. loci), kajti ta dan mora se tudi po privatnih kapelah celega okraja brati maša ondotnega krajevega patrona. — Kar se pa tiče javne kapele, pa gledé nje velja vse ono, kar smo povedali gledé cerkva. V javnih oratorijih tedaj, kjer smé biti tudi po več maš na dan, ravnati se je vsacemu mašniku ozir maše, mašnega obrazca in obreda po določbah, za cerkve veljavnih. (S. R. C. 17. dec. 1828; 16. apr. 1852).

1. In kedar se je mašniku v tuji cerkvi ravnati po direktoriji ondotnem, od kod naj vzame mašni obrazec, ako ima svetnik, katerega god obhajajo v tuji cerkvi, drugačno mašo, kakor jo ima Rimski misal, kar se primeri zlasti v cerkvah redovnikov? Kaka „missa propria“ smé se sploh le tedaj rabiti, če je potrjena od sv. očeta ali od S. R. C., in pa dotičnemu mašniku dovoljena. Koncesija za rabo kakega posebnega mašnega formulara se pa daje ali kraju (deželi, ško-

fiji, cerkvi), ali pa določenim osebam (cerkvenim redom). Kedar je maša dovoljena za posebni kraj, takrat se smejo (ne morajo) posluževati tiste missae propriae vsi oni mašniki, ki sv. daritev opravljajo v tistem kraju (deželi, škofiji, cerkvi) — drugi in drugod pa ne. Če je posebna maša dovoljena osebam, smejo se je posluževati le dotične osebe; te osebe pa, kjerkoli mašujejo; — drugi duhovniki pa se ne smejo posluževati tistega mašnega obrazca. Tacih maš tedaj, ki so dovoljene le nekaterim redovnikom, svetni mašniki neredovniki, pa tudi redovniki, ako niso istega reda — ne smejo jemati iz misala dotičnega reda, kateremu je dovoljen oni posebni mašni obrazec, ampak iz misala Rimskega (ali pa iz svojega redovnega). Če zadevne maše ni najti v Rimski mašni knjigi, se mora vzeti „de Communi sanctorum“. Cerkev redovniške imajo v ta namen pripravljen imeti tudi Rimski misal za tuje mašnike neredovnike, kar je Benedikt XIV. izrečno ukazal samostanom. (S. R. C. 26. jan. 1664; 22. maj. 1683.) Nekateri redovi so pa dobili v tej zadevi posebne pravice. Tako je papež Pij VI. dal l. 1775.

Minoritom, l. 1777. Karmelitom in l. 1778. Kapucinom posebno dovoljenje, da se smejo vsi duhovniki, mašujoči v kaki cerkvi teh redovnikov, posluževati misala tistega reda, in vseh missarum propriarum v njem, a vendar po Rimskem obredu. Isto dovoljenje prejeli so l. 1876. Premonstratenci od Pija IX.

2. A katerega obreda naj se drži duhovnik v tuji cerkvi mašujoč, to je, katere in koliko oracij naj jemlje, katero predglasje, ali naj vzame „Gloria“, „Credo“, če v tem direktorija (njegov in tuje cerkve) enakega ne ukazujeta? Tukaj velja pravilo: ozir obreda ima se mašnik ravnati v vsem in popolnoma ali po tujem cerkvenem koledarji, ali pa po domačem, kakor vže mašo vzame domačo ali tujo. (S. R. C. 11. jun. 1701; 7. maj. 1746; 16. apr. 1834.) Samo takrat, če imajo v tuji cerkvi shranjene izborne svetinje (reliquia insignis) onega svetnika, katerega god se obhaja tisti dan, takrat naj tudi tuj duhovnik tamkej mašujoč, maši pridene „Credo“, če bi tudi missa propria tistega svetnika, katerega svetinje tamkej imajo, sicer ne imela „Credo“. (S. R. C. 11. apr. 1840.) A. Z.

VI.

Drobtinice iz pastirstva.

II.

O blagoslovljevanji in posvečevanji krstne vode.

(Dalje in konec.)

Kakor se morajo namreč pri navadnem blagoslovljenju vode (rit. Lab. sub Benedict. Nr. 1 pg. 223), če se voda v več posodah blagoslavlja, ne samo predpisane vse molitve in zarotila (exorcismus salis) z intencijo čez vse posode izreči, temuč tudi obred zmešanja soli z vodo med istodobnim izgovarjanjem besedij: „Commixtio salis et aquae pariter fiat in nomine Patris † et Filii † et Spiritus † sancti. Amen.“ v vsaki posodi posebej opraviti, in kakor ne bi, če bi se obred zmešanja soli z vodo le v eni posodi opravil, v drugih posodah voda bila blagoslovljena — enako je tudi s krstno vodo, ki se ima veliko in binkošno soboto blagosloviti. Ako se obred, od sv. cerkve predpisan — iz svetih molitev in dejanj obstoječ — popolnoma le nad vodo krstnega kotla (ali sploh dotične posode) opravi, in če duhoven na druge posode „intentionaliter“ pač sv. molitve obrača, a nad vsako posodo posebej ne opravi za tak blagoslov predpisanih simboličnih dejanj, — je blagoslovljena samo voda v krstnem kotlu, voda v drugih posodah (za vernike) pa ni blagoslovljena.

Ta tudi ni blagoslovljena s samim poškopljenjem, ali pa z zmešanjem z nekoliko one v krstnem kotlu blagoslovljene vode, če je namreč, kar se navadno zgodi, mera primešane že blagoslovljene vode manjša, kakor pa one (neblagoslovljene) v posodi. Po prilivanju manjše mere blagoslovljene vode v večjo mero neblagoslovljene postane vsa neblagoslovljena. „Pars maior trahit ad se minorem.“ Če pa ta voda v dotičnih posodah v resnici ni blagoslovljena, potem se tudi „kot blagoslovljena“ ne sme rabiti.

Ad b) Da se pa dobi dovolj blagoslovljene vode i za krstni kamen i za verno ljudstvo, se lahko na dvojni način preskrbi.

V nekaterih krajih je navada, da se veliko in binkošno soboto zraven krstnega kamna (oziroma zraven mize, na kateri je krstni kotel) druga čista, dovolj velika posoda, kakor je po okoliščinah tiste fare potreba, postavi in s čisto vodo napolni, in ta se po obredih blagoslovi. Po tem blagoslovu, še pred pomešanjem vode s sv. olji, se iz te velike posode

toliko vode, kolikor se je utegne potrebovati za slovesno krščenje do prihodnjega blagoslavljanja krstne vode (torej do prihodnjih binkošti manj, binkoštno soboto pa za celo leto do prihodnje vel. sobote več), v krstni kotel, (ki je zraven na mizi postavljen ali pa, če je prilično, prav v krstnem kamnu že položen), z zajemalnico vlije in tukaj se še-le potem s sv. olji ta blagoslovljena voda zmeša. Druga že blagoslovljena, samo sè sv. olji ne zmešana voda v veliki posodi pa se vernikom prepusti v porabo. Ravno od te vode se lahko vzame, kolikor je potrebno za kropilne kamne pri vratih (iz katerih se mora, kakor direktorij ukazuje veliki četrtek do vel. sobote vsa blagoslovljena voda odstraniti in še le po tem blagoslovljenji napolniti) in za dotično posodico s kropilnico, ki se rabi pri kropljenji naslednjega dne pred mašo (asperges).¹⁾ Sv. kongregacija je to navado odobrila na posebne prošnje v nekaterih krajih. Na vprašanje: „An standum sit Missali romano in benedictione fontis peragenda in Sabbato sancto, seu potius consuetudini, nimirum: prius aquam in aliquo vase separato benedicere et, antequam infundatur chrisma, ex illo aquam ipsam extrahere et mittere in fontem?“ — se je odgovorilo: „Ex speciali gratia servari posse.“ (S. R. C. 7. april. 1832. Gardellin. Editio III. n. 4685 dub. 1). Enako se je odgovorilo tudi na drugo vprašanje: „Utrum servari possit consuetudo benedicendi aquam in aliquo vase separato, ex quo ante infusionem sacrorum oleorum aqua mittitur in fontem, ut fideles pio more ex vase separato hauriant aquam et in domos suos portent? Resp.: „Ex gratia utrumque servandum.“ (S. R. C. 12. avg. 1854. cf. Manuale Decretorum S. R. C. Ratisb. 1873 p. 572).

Drugo pravilno in povsod dovoljeno ravnanje — pravi Schüch l. c. — bi bilo naslednje: Kotel krstnega kamna (ali na mizi položen, ali če je prilično prav v krstnem kamnu) se popolnoma z vodo nalije in ta po rubrikah blagoslovi. Od te blagoslovljene vode se potem še pred zmešanjem s sv. olji z zajemalnico toliko vode odvzame, da je v kotlu ostane le, kolikor se je za bodoča krščenja potrebuje, in predene v drugo posodo, in v to se zdaj prilije neblagoslovljene vode, toda v manjši meri. Ta prilita neblagoslovljena voda postane po zmešanji z blagoslovljeno, v večji meri v posodi se nahajajočo, tudi blagoslovljena. To prilivanje neblagoslovljene vode k že blagoslovljeni, v večji meri že v posodi se nahajajoči vodi, se tolikrat lahko ponavlja, dokler niso vsi verniki, ki je želé, preskrbljeni.²⁾ „Cum enim“ — sklepa de Herdt — „maior pars trahat ad se mi-

norem, sequitur non obstante commixtione singulis vici-
bus in minori quantitate facta, aquam manere benedictam, quamvis additiones omnes simul sumptae quantitate aquae benedictae ex fonte extractae longe superent. Aliud autem est, si aqua benedicta ex fonte hausta in maiorem aquae non benedictae quantitate effundatur, quia enim in hoc casu maior pars non est benedicta, omnis aqua suam perdit benedictionem.“ (Sacrae Liturgiae Praxis Ed. V. tom. III. p. 5. n. 55.)

To dvojno ravnanje torej obojni potrebi zadostuje. Za naše razmere se meni zdi prvo bolj praktično; drugo bi bilo le tedaj na mestu in potrebno, ako bi se smela voda blagoslovljati samo v krstnem kotlu in ne tudi v drugi posodi — kar je pa le „speciali gratia“ nekaterim krajem dovoljeno (vide supra sub a) citata).

Po tem takem bi ne bilo napačno, ako bi vsaka farna cerkev imela nalašč za to blagoslovljevanje posebno posodo (čeber ali škatček v velikosti, kolikor se takrat pri eni meri blagoslovljene vode porabi). In ta posoda naj bi bila izključno le za cerkveno rabo, veliko in binkoštno soboto, pa rabila bi se tudi lahko za navadno blagoslovljevanje vode med letom po „ordo ad faciendam aquam benedictam“ zbog vlijanja v kropilne kamne. Ni decentno, ako se tista posoda obrača v posvetno rabo.

Po tem ovinku pridemo zdaj zopet k glavnemu predmetu, posvečenju krstne vode, in slednjič do 3. točke, ki sem si jo namenil nekoliko pojasniti.

S prej naštetimi obredi je bila krstna voda blagoslovljena, zdaj se iz dotične posode z zajemalnico krstni kotel toliko napolni, kolikor bo za bodoča krščenja potreba, in ta se še posebno posveti, t. j. med sv. molitvijo se veliki četrtek od škofa posvečeno olje katekumenov, potem sv. krizma, slednjič oboje vkup obenem v podobi križa v krstno vodo vlije in ž njo zmeša. Če pušice nimajo cevki naj se prej v žličico vlije, da préveč ne uide in pozneje za rabo med letom ne zmanjka. Da se sv. olja bolj zmešajo z vodo, veleva rubrika: „Tunc miscet (sacerdos) ipsum oleum cum aqua, et spargit manu sua per omnem fontem“. Torej z roko, ne morda z zajemalnico, ki se rabi v kotlu za napolnivanje krstne kanglje. Na to si roko obriše s kruhovimi drobtinami ali soljo, pavolo in vodo.

Zdaj, preden se še duhovniki vrnejo proti altarju, naj cerkveniki krstni kotel s posvečeno vodo na njegovo mesto v k. kamnu postavijo previdno, da se kaj ne polije, in se tako v okom pride zlorabi, da bi ženske, (ki se prerade gnetejo), te vode si natočile za domačo rabo, kar sem še bivši lajik sam zapazil; temuč le one v drugi posodi za to odločene. Krstna voda se ne sme za nobeno drugo reč rabiti in je po rubrikah prepovedano vernikom je dati. Tudi bi bilo dobro, ako bi se zraven te posode postavil lijak in zajemalnici, da bi si vsak lahko spodobno natočil svojo posodico in bi jih na-

¹⁾ Cf. Die hl. Gebräuche l. c. p. 398.

²⁾ Opomba. Priliti se sme vedno le v manjši meri, kakor je že blagoslovljene vode v posodi, n. pr. 1 liter neblagoslovljene bi se smelo priliti 2. litrouma že blagoslovljene. To bi se lahko poljubno ponavljalo.

enkrat več ne brodilo po blagoslovljeni vodi ter se v njej roke odmakale. Vse naj je spodobno.

Po končanem posvečenju krstne vode — pravi rubrika misala — naj se krstijo, ako so kateri, „si aderunt baptizandi eos baptizat more consueto“; t. j. držati se mora popolnoma rituala svoje škofije.

Ko je vse končano, vrnejo se vsi k velikemu altarju, med potjo začeni litanije vseh svetnikov.

3. Kar se tiče tretje točke, je opomniti, da se v naših krajih, kjer so dobre zveze med škofijskim sedežem in med farami (resp. dekanati), tako lahko ne primeri, da bi se veliko soboto sv. olja zakasnila in bi bil duhoven glede posvečevanja krstne vode v zadregi. To se utegne zgoditi v prav oddaljenih krajih, ali če bi se dotičnemu oljenosilcu kaka nesreča pripetila, ali v vojskih homatijah.

Kaj bi bilo storiti, ako bi veliko soboto do blagoslovljenja krstne vode novoposvečena olja še ne dospela? Ali naj se to blagoslovljenje opusti? Če ne, ali se smejo rabiti stara olja, ali pa naj se zmešanje z novimi olji še le potem opravi, ko dospejo?

Že poprej smo slišali (sub 1.) da, in zakaj blagoslov krstne vode veliko in binkoštno soboto ne sme izostati v nobenem slučaju. Kar pa se zmešanja vode s sv. olji tiče, moramo razločevati: Ali je zakasnenje sv. olj samo slučajno, nenavadno, nepričakovano; ali pa morda redno, ki se vsako leto že naprej vidi.

V prvem primerljivi, če namreč zoper vse pričakovanje, nenavadno novoposvečena olja predolgo izostanejo, tako da je duhoven že morda obrede velike sobote začel, nadeja se, da mu bodo novoposvečena olja do posvečevanja krstne vode vendar še prinešena, njegovo upanje pa bilo zastonj, ker mu nisa došla — le v tem slučaju, ko je zakasnenje prav nepričakovano — opusti duhoven zmešanje sv. olj pri slovesnem blagoslovljevanju krstne vode veliko soboto, in to potem „privatim“ opravi, kadar novoposvečena olja dospejo — se ve, po obredu, za to zmešanje v misalu predpisanem.

V drugem slučaju pa, ko zavoljo velike oddaljenosti od škofijske cerkve (ali katerega drugega uzroka) župnik že naprej ve, da mu do velike sobote novoposvečena olja gotovo ne bodo dospela, in se to zakasnenje (skoro) vsako leto redoma ponavlja, naj veliko soboto stara sv. olja v blagoslovljeno krstno vodo vlije in zmeša, pozneje dospela novoposvečena pa naj obrne za zmešanje krstne vode, katera se bo binkoštno soboto blagoslovila.

Tako je odločila sv. kongregacija obredov 12. avgusta 1854 vsled dveh predloženih vprašanj.

Ker v mnogih Španskih farah niso mogli o pravem času dobiti sv. olj, da bi ja veliko soboto rabili, so se obrnili do sv. kongregacije ter omenili že prejšnje odločbe od 23. septembra 1837, ko se radi vojskih

homatij tudi niso mogla dobiti — „an in nostra circumstantia benedictio fontis baptismalis fieri debeat cum chrismate et oleo praecedentis anni et sic tali casui applicanda sit responsio data in Oriolensi; — vel potius omittenda sit infusio chrismatis et olei usquedum accipiantur recenter consecrata prout innuere videtur decretum de 12. apr. 1755 in un. Lucana ad 3.“

(Ta „Lucana“ n. 4252 dub. 3. apud Gardellini II. 448 pa se glasi: „An fas sit parochis, uti in collatione sacramenti baptismatis aqua benedicta, cui privatim et separatim et non in ipso actu benedictionis baptismalis infusa fuerint olea sacra? Resp.; Parochi aquam cui sacra olea iam fuerint commixta adhibeant in baptismi collatione. Qui vero ante fontis benedictionem olea sacra recipere non poterunt, illa subinde privatim ac separatim in aquam mittere poterunt.“) Glede na to je kongregacija odpisala:

„Resp.: Pro diversitate circumstantiarum in praxi utrumque decretum servari posse. Nam in Lucana supponitur, quod in aliquo fortuito casu olea sacra ad breve tempus retardentur; et in Oriolensi loquitur de omnimoda impossibilitate habendi olea sacra a propria Cathedrali, vel a vicinioribus Dioecesibus.“

„Dub.; 2. Posito, quod in praedicto casu benedictio fontis facienda sit cum chrismate et oleo praecedentis anni, quaeritur etiam: Utrum accepta nova olea infundi debeant in hanc aquam, quae cum infusione veterum oleorum fuit benedicta; — an potius ad infundenda haec nova olea expectandum sit usque ad aliam benedictionem fontis, quae fiet in vigilia Pentecostes?“

„Resp.: In sensu praecedentis responsionis — negative ad primam partem, affirmative ad secundam.“¹⁾

Vsled teh odločb se torej pri slučajnem zakasnenju sv. olj še le potlej, ko dospó, „privatim“ vlijejo v blagoslovljeno krstno vodo; pri vsakoletnem rednem zakasnovanju pa se veliko soboto še stara rabijo in nova še le binkoštno soboto.

Ker pa rubrika zahteva, naj se po blagoslovljevanju koj slovesni krst deli, ako je kateri krščenec, zato se vpraša:

Kaj bi bilo veliko soboto storiti pri slučajnem zakasnenju novoposvečenih olj, če je treba, še preden dospó, slovesno krščevati? Ali naj se rabi z vsemi od misala predpisanimi obredi blagoslovljena, s sv. olji pa še ne zmešana voda — ali pa še stara, za to prihranjena krstna voda?²⁾

Ne eno ne drugo; temuč veliko soboto blagoslovljena, še ne zmešana voda naj se v tem slučaju najprej s sv. olji prejšnjega leta pomeša in potem slovesno krščuje. Sv. kongregacija je na vprašanje: „An in baptismo solemni infantium utendum sit huiusmodi aqua

¹⁾ Quartalschrift p. 560 sq.

²⁾ l. c. p. 762 sq.

benedicta quidem cum reliquis caeremoniis Missalis, sed absque consecratione seu mixtione s. chrismatis et olei: an vero aqua consecrata praecedenti anno, quae ad hunc finem conservatur? — odgovorila: „Negative ad utrumque; sed fieri debet nova benedictio cum oleis anni praecedentis“. (S. R. C. 23. sept. 1837).

Vsled rubrik se mora za slovesno krščevanje vselej rabiti le krstna voda, ki je bila veliko ali binško soboto posvečena, t. j.: s sv. olji že zmešana, in to iz mističnega uzroka: „Fit admixtio olei et chrismatis cum aqua, quia in baptismo fideles populi, significati per aquam, uniuntur et incorporantur Christo, per chrisma et oleum figurato“. Zato predpisuje Rimski in naš obrednik (n. q. p. 13): „Curet parochus, ut olea suo tempore quamprimum habeat et tunc vetera in ecclesia comburat“. Toraj naj se stara sv. olja toliko časa hranijo, dokler nova ne dospejo in potem, ko so že ta v rokah, naj se sežgó v svetilnici (za večno luč), semtertje tudi na blagoslovljenem ognji, kjer se bombaž, ki se je rabil pri maziljenji, sožiga, a tak pepel naj se vrže v sakrarij.

V sili bi se toraj stara olja še rabila, zato se naj ohranijo.

Če bi se bila krstna voda slovesno že blagoslovila — in sicer zavoljo slučajnega zakasnenja sv. olj brez njih pomešanja — in se zdaj, še preden so došla nova olja, otrok h krstu prinese; — ni treba čakati novih olj in zato krsta odložiti (posebno če je otrok slab),

temuč novoblagoslovljena pa še ne zmešana voda se naj s starimi olji poprej „privatim ac separatim“ zmeša in potem se ž njo slovesno krščeje z vsemi obredi. Maziljenja na prsih, plečih, temenu se morajo, ker novih olj še ni, s starimi opraviti in ne odložiti, da bi se, ko dospejo, z novimi mazililo. Tako je odločila sv. kongregacija 23. septembra 1837.

Vsled takega slučaja tako s starimi sv. olji zmešana krstna voda se mora potem za krščevanje rabiti do binško sobote, ko se ona z novimi olji posveti. Tudi ni dovoljeno, te, s starimi olji veliko soboto posvečene vode, kakor hitro nova olja pridejo, v sakrarij izliti in s poslednjimi po obredniku novo krstno vodo blagosloviti. Kajti izvan velike in binško sobote se ne sme krstna voda blagoslovljevati, razun če je ta iz krstnega kamna iztekla ali iz katerega koli vzroka pošla. Tako je kongregacija razsodila na vprašanje: „An, supposito quod aqua baptismalis benedicta sit cum veteribus oleis, eo quod recenter consecrata non habeantur, infundi debeat in piscinam simul ac nova recipiantur olea, et iterum cum his alia benedicenda sit aqua iuxta caeremonias ritualis romani: an vero illa conservari et uti debeat usque ad benedictionem in vigilia Pentecostes prout in Missali?“

„Resp.: Negative ad primam partem, affirmative ad secundam“.

A. Žl.

VII.

O sestavljanji in izdelovanji cerkvenih računov.

Po želji pokojnega mil. g. knezoškofa, ustanovitelja „Dioecesan-Blatt-u“, néma ta list, namreč „Dioecesan-Blatt“, samó namena, prinašati cerkvene ukaze in določbe, nego tudi poučevati in čitatelje opominati uže znanih stvari, katere se vendar lahko pozabijo ob opravljanji duhovniških poslov. Zató je uže 1. letošnja številka tega lista v misel vzela óne uradne duhovniške vloge, ki se vsako leto ob svojih časih povračajo zaporedoma, da bi jih čé. duhovniški uradovi blagovoljno imeli na úmu, ter pristavila jim je tudi splošne opómnje, katerih se je vselej in trdno držati mej uradnimi posli. Za tega delj bodemo tudi še po sedaj prinašali pouke, iz vlásti o važnejšem cerkvenem uradovanji. A mej najvažnejše delo te vrste je brez dvojbe šteti sestavljanje in izdelovanje cerkvenih računov. O njih bode zatorej najpoprej govorjenje, a kolikor je móči, s tako besedo, kakeršno je lahko razumeti.

Podstava cerkvenim računom so: I. cerkveni inventarji; II. zapiski o letnih dohodkih in

razhodkih; III. zadnji poprejšnji odlok o cerkvenih računih, ki jih je potrdilo prevz. knezoškofijstvo.

I. Vsaka župna (farna) cerkev in podružnica treba da ima svoj poseben inventar, v katerem je zapisana vsa nje premična in nepremična imovina.

Ta imovina so: 1. cerkvene pravice (Gerechtsame), na pr. pravice do stolnih dohodkov, do milostinje (almožine), do prejemkov od cerkvenih stolov ali do prihodkov od semnje; 2. svojinske nepremičnine; 3. ustanovinske (štiftane) nepremičnine, kakeršna so poslopja in zemljišča, na pr. hiše, mlini, vinogradi, njive, senožeti, gozdje, pašniki; 4. dódátki ali deputati, kamor je šteti priboljške od sosésk v kakovih skladih, v biri, v tlakah ali robótah in v drugih poljskih delih; 5. svojinske glavnice in 6. ustanovinske glavnice, h katerim je šteti obligacije in osobinska (privatna) dolžna pisma, a k tem dolžnim pismom greó tudi vloge v hranilnicah; 7. ce-

nilnik vse notranje cerkvene priprave in cerkvenega orodja, na kar je vendar treba samó toliko gledati, da se v izdelanem cerkvenem računu v posebno izkazilo zapiše, koliko je tega blaga prirastlo ali odpadlo.

Razven tega inventarja ima vsaka župna cerkev in podružnica

II. poseben zapisek o letnih dohodkih in razhodkih (Einnahms- und Ausgabs-Journal). Vánj se mej letom na tanko zapisujejo vsi prejemki od zakupov (štantov), vsi cerkveni štolni dohodki, vse milostinje, vse prejete obresti od obligacij in od osebinskih dolžnikov. Ob enem se v ta zapisek zabeležavajo vsi troški za sveče, olje, vino, perilo, kadilo, vsi davki in vse pristojbine, vse asekurancije, raznolične naprave in poprave, vsa nova, dopuščena posojila v novih komur koli itd. Sleharnemu je svetovati, naj takój tedáj, kadar plačuje trgovce, rokodelce in težáke, od njih zahteva, da mu dadé vsak svojo, na zakonit okólek (štempelj) spisano plačilnico (pobotnico), ker tega pozneje često z največjim trudom ne more dobiti. A če zakupniki (Pächter) in osebinski dolžniki svojih dolgov ne poplačajo mej letom, naj se ob novem letu oznani vsakej cerkvi posebe ustanovičen dan, katerega pridejo dolžniki plačevati. O takej priliki je treba vsako prejeta vsoto najprvo na tanko zaznamenati v svoj župni zapisek ter ob enem tudi dolžniku v njega knjižico, da se pomote odvrnejo, kolikor je móči.

V podstavo cerkvenim računom rábi tudi

III. zadnji poprejšnji odlok o cerkvenih računih, katere je potrdil ali popravil knezoškofijski ordinarijat. Ta odlok z njega splošno cerkveno imovino poprejšnjega leta se na čelo novega računa ves neizpremenjen prepíše v stópec (rubriko): „prebitek od lanskega računa.“ Ako je morebiti v njem zapovedano nadomestiti kake nedostatke (Mängelersätze), ali kaj povrniti ónemu, kdor je izdelal račun (Guthabungen), ali če so ukazani kakovi troški za okólke (štemplje) in kakšno zalaganje sodišču, ali če ima cerkev dolgóven (pasiven) prebitek, rekše nedostatek (primankanje) svoje gotovine, treba je vse to imeti na umu, kadar se zdeluje račun, da se nedostatki in pogreški ali dolgóvni prebitki proizvedó (durchführen) pravilno. Kadar nanese vrsta, bode o tem še govorjenja.

Po teh podlogah se preide k izdelovanju vseh posebnih izkazil, kolikor jih je priložiti cerkvenemu računu, s katerim naj se ujemajo od konca do kraja. Taka izkazila so:

1. izkazilo o nepremičninah, iz vlásti o zakupih (štantih); 2. izkazilo o ustanovinskih glavnica, in 3. izkazilo o svojinskih glavnica. Kadar so ta izkazila zvršena, potem se stóprav (še-le) more sestavljati sam cerkveni račun. A iz tega računa se posname

ter njemu priloží 4. še računski izpisek (Rechnungs-Extract); napósled naj se 5. v dveh izvodih (in duplo) izkaže, ali se je mej letom cerkveno imenje narastlo ali se izmanjšalo, in to se imenuje izkazilo „o prirastku in odpadku“ inventarne imovine. Računu župne cerkve se pridene 6. tudi izkazilo o prirastku in odpadku župne prebende (Pfründenausweis), in to v dveh izvodih (ker se jeden izvod z računskim izpiskom vred vsako leto pošlje c. kr. državnemu računovodstvu).

A kako se izdelujejo ta izkazila?

1. Izkazilo o nepremičninah.

To obseza A. cerkvene svojínske državine (posestva), B. ustanovínske državine, kar se oboje največ daje v zákup. Zdeluje se oboje enako, a vendar vsako posebe. (Uže tukaj bodi rečeno, da je posamičnih in posebnih izkazil, bodi si o nepremičninah, bodi si o svojinskih ali ustanovinskih glavnica, sploh bolj treba le od tacih cerkev, kjer se nahaja obilneje število nepremičnin itd.) Ima li cerkev samó jedno ali dve taki lastnini, tedaj morejo odpasti posebna izkazila te vrste, in dovolj je, samó zakupnika cerkvene njive ali nje vinograda v cerkveni „račun“ vpisati z dostavkom, po koliko na leto daje zakúpščine. Jednako je tudi, kadar ima cerkev le málo stvarco ustanovinskih in svojinskih glavníc. Na obrazci (formularji), zapovedanem v ta posel, naj se v prvi razpredelek (kolono) vpiše tekoča številka, o kateri ni treba govoriti obširneje. A svetovati je, da bodo zakupniki razvršeni takó, kakor jim poprej ali kesneje mine zakupna doba. Ob tacem rédu ni težavno, v pravem hipu zapaziti, kar bi se drugače utegnilo morda laže pozabiti, kdaj se namreč bliža konec katerega zakupa, ki ga zatorej bode treba ponoviti.

V 2. razpredelek se dene zakupnikovo ime in priimek ter kje prebiva.

V 3. razpredelek se zaznamena, katera nepremičnina se mu je dala v zákup.

V 4. in 5. razpredelek se zapiše, odklé in doklé bode to stvar imel v zákupu. (Mimo gredé bodi povedano tukaj, da ni treba k prevzv. ordinarijatu v potrdilo pošiljati zakupne pogodbe, kadar cerkveno načelstvo samó na 3 léta ali še na menj let v zákup dá kakovo nepremičnino; a treba je vsako novo zakupno pogodbo vsaj prvič priložiti računu), in to naj se tudi zaznamena v 6. in 7. razpredelek, ker tu je govorjenje, na kakšno podstavo ali na katero potrdilo se opira zákup.

V 8. razpredelek se vbelózi, koliko je od poprejšnjih let na dólgu ostalo zakúpščine; v 9. razpredelek se postavi zakúpščina letošnjega leta; v 10. razpredeleku je treba sešteti, koliko je

vsega vkupe, namreč poprejšnjega zakupnega dolga z letošnjo zakupščino vred.

V 11. razpredelku pridi, koliko je do zdaj zakupnik uže plačal vsega vkupe, a v 12. razpredelku bodi povedano, koliko je konci tega leta še ostal dolžan. Takó se po rédu piše o vsacem zakupniku posebe. Končno se cerkvene svojinske in ustanovinske nepremičnine seštevajo vsaka posebe, ter o ustanovinskih se v zadnjem razpredelku pové tudi ime ustanovnikovo, na pr. Šabčeva ustanovina (štiftenga) za večno luč, ali Gregorja Znoja ustanovina za sv. maše in za ubožce.

Kaka pomota v seštevaji in odštevaji se v tem in v drugih izkazilih na konci dá z láhka zapaziti, ako namreč mej sobój primeriš posamične razpredelke. Na pr. v izkazilu o ustanovinskih in svojinskih glavnica, po odšteti vplačilih glavníc samih najdeš, da sta izneska 11. in 12. razpredelka oba vkupe jednaka iznesku 10. razpredelka, in da tudi oba izneska 8. in 9. razpredelka na tanko ustrezata iznesku 10. razpredelka.

Napósled se zdolaj pristavi, „kje in kdaj“ (kateri dan, kateri mesec in katero leto) se je to zdelalo, ter dodenó se k temu še podpiše cerkvenega načelstva s pečatom župnim, in to takó, da župnikov podpis pride na levo stran, a podpisa obeh cerkvenih ključarjev na desno.

To je prvo gradivo cerkvenim računom. Kadar se namreč račun na čelo v 1. razpredelku neizpremenjen prepíše zadnji računski odlok prevzv. ordinarjata, potlej se takój zabeležijo novi „prejemki,“ mej katerimi je v prvo vrsto postaviti „obrésti od nepremičnih imovin.“ Pod ta napis naj se dene ves letni iznesek najpoprej svojinskih ter potlej ustanovinskih nepremičnin z dostavkom: 1. po izkazilu *A* pod *A* . na pr. 25 gld. 50 kr.

2. „ „ „ *A* „ *B* . „ „ 12 „ 35 „

Vsega vkupe . 37 gld. 85 kr.

Ali se je zakupščina tega leta prejela plačana ali ne, to zdaj ne delaj preglávica, ker tu je treba izkazati samó ves novi prirastek cerkvene imovine, a ne, koliko se je dobilo novcev; kajti prejeta plačila se na razpregled postavljajo v izkazilu samem ter se v zadnji razpredelku prejemkov zaznamenávajo v stópec (rubriko): „razni prejemki,“ o čemer bode še govora.

Néma li cerkev niti državín (posestev) niti zakupov, tedaj se pod napis: „obrésti od nepremičnin“ dene samó ničla, in preide se k zdelovanju II. izkazila: „o ustanovinskih glavnica.“

2. Izkazilo o ustanovinskih glavnica.

Obrazec tega izkazila sam dovolj kaže, koliko skrbljivosti je imeti cerkvenemu načelstvu, ako hoče

vedno v pravem rédu držati vse blago, kar ga ide semkaj, ter na tanko tudi vpisovati vse, česar potrebuje vsaka ustanovljena sv. maša posebe; ali o tem rédu ne more tukaj biti razprave.

Ustanovinske glavnice so ali *A* v obligacijah, ali *B* v osobinskih dolžnih pismih. Razločka mej njimi je v računih jako malo, samó da se zdeluje vsaka vrsta posebe.

Kar se tiče obligacij, veljá to:

V 1. razpredelku se vpisujejo tekoče številke.

V 2. razpredelku se devajo imena in priimki ustanovnikom.

V 3. razpredelku pridi, kateri dan, mesec in katero leto je to ustanovino potrdilo prevzv. knezoškofijstvo.

V 4. razpredelku se vbeležávajo prevzeta bremena in dolžnosti: število sv. maš ali vigílij, ali sv. maša z „libero,“ kar se dá zeló kratko zaznamenávati, na pr. „1 m. z n.“ ali „1 m. z lib.“

V 5. razpredelku se zaznámena obligacija, ali je namreč papirna ali srebrna državna renta ali obligacija zemljiške odveze ali kaka akcija ali morebiti le kakóv delež katere teh papirnih rent.

V 6. in 7. razpredelku se postavi datum in številka te obligacije.

V 9. razpredelku bodi iznesek te glavnice, kolkor ga ide k ustanovini.

V 10. razpredelku se vpisujejo ostanki še ne prejetih obrestij. Da tega ne bode treba vpisovati obligacijam, poberó naj se obresti vselej do zadnjega poluletnega rokú (Termin) poprejšnjega leta.

V 11. in 12. razpredelku se zaznámena doba, odklé in doklé tekó obresti.

V 13. razpredelku se dene letni iznesek.

V 14. razpredelku naj se vpiše letni iznesek, seštet z ostanki poprejšnjih let, in to iz vlásti osobinskim dolžnikom, ker obligacijam ni treba dolgov na obrestih.

V 15. razpredelku naj se zabeleži prejeta plačila, in če osobinec (privatnik) tega ni odštel do čistega, tedaj se v 16. razpredelku pristavi, koliko je še dolžan.

V ostale razpredelke se vpiše, po koliko kateremu deležniku vsacemu posebe gre po ustanovinski listini (Stiftbrief), katero je potrdilo prevzv. knezoškofijstvo.

Zgodí se po gosto, da mej letom priraste kaka nova ustanovina, ali da kdo izmej osobinskih dolžnikov povrne svoj dolg, in da se za prejete novce potlej kupi državna ali zemljiške odveze obligacija. Kadar je takó, tedaj je treba ta „prirastek“ v izkazilu zaznamenati, in to pod tekočo številko starih cerkvenih glavníc, ter dodati je datum in številko obligacije ter koliko je prirastka.

Zeló malo drugače se dela *B* z ustanovinskimi glavnica, posojenimi osobinskim dolžnikom. V 5. razpredelku se namreč dene dolžnikovo ime in priimek,

v 6. razpredelek datum dolžnega pisma, v 7. razpredelek datum vknjižene glavnice, v 8. razpredelek letni odstotki itd.

Ako osobinski dolžnik posójeno glavnico vrne, ter se ta glavnica potlej komu družemu posódi (na zakonit náčin), tedaj se vrnena glavnica na konci odšteje za „odpadek“ vkupnega izneska, a novič na pósodo dana glavnica se prišteje za „prirastek.“ Če se je za vrneno osobinsko glavnico kupila nova obligacija, tedaj se ta obligacija za „prirastek“ predene pod *A* k obligacijam „in fundis publicis.“ a nje „odpadek“ se odšteje od osobinskih glavnice.

Mej letom pridobljene glavnice gredó vselej k prirastku, in obresti jim je šteti od ónega dné, katerega so se novci dali na pósodo, pravilno od ónega dné, katerega so dolžne ter vknjiževánske listine prišle v roko cerkvenega načelstva, a novim obligacijam tekó obresti od 1. dne poluletnega rokú.

Še je védeti, da se obligacijam obresti vselej računijo po odštetih dohodninskih davkih (rentam je teh davkov po 16 %, ter za tega delj je računiti in vpisati samó po 4 gld. 20 kr. od sto, namesto po 5 gld. od sto, a zemljiške odveze obligacijam je rečenih davkov po 10 %, zaradi česar se računi ter vpisuje samó po

4 gld. 72½ kr. od sto, namesto po 5 gld. 25 kr. od sto), in védeti je tudi to, da, kadar se obresti delé mej posamične deležnike (rekše mej župnika, mej kaplana, mej organista, mej cerkovnika, mej ubožce itd.), trebé zaradi lažjega in boljšega razpregleda semkaj prenesti in tukaj razdeliti tudi obresti od ustanovinske lastnine, kamor je šteti zemljišča, in od ustanovinskega držánja (posestva), kamor ide različno poslopje, ter da zatorej teh obrestij ní vsacih posebe postavljati in vpisovati v računu.

A paziti je, da se letni iznesek teh obrestij ne vpiše prvič na tem in potlej drugič tudi na kacem družem mestu, rekše, da se dva kratí ne všteje mej letni prirastek cerkvene imovine. S plačilnicami (pobotnicami), priloženimi računu, trebé izkazati, da so ti deležniki res plačani vsi pošteno.

To izkazilo se podpisuje takó, kakor je bilo uže prej povedano. — Tudi tukaj moreš letni iznesek vseh obrestij na konci takój predejáti v račun, in to v njega drugi stópec (rubriko) pod napis: „obresti od ustanovinskih glavnice,“ ter če jih je obilo, tedaj se lahko dozoveš izkazila II. pod *A* in *B*; a če jih je malo, to jih samó po imeni semkaj prepiši. (Dalje prih.)

VIII.

Zgodovina Nakelske fare.

Kos Gorenjske strani razgrnem pred teboj. Ne krasé ga šumni slapovi; v osrčji se mu ne skrivajo drage rude; na njegovem torišči se niso vršili svetovno važni dogodki — in vender je vreden, da se ozreš nanj. Ti temni lesovi in zorna polja, te bele vasi in zale cerkve, to krepko Gorenjsko ljudstvo se ti živo vtisne v razvneto dušo. Tudi kopa zgodovinskih spominov, preživévših časov silo, te utegne zanimati. Oglejva si Nakelsko faro!

I.

Topografični in statistični opis fare.

Zdanji obseg. — Nakelska fara leži med 46° 15' in 46° 17' severne zemljepisne širjave, ter 31° 56' in 32° vzhodne dolgósti. Razteza se ona od severozapada, kjer jej je skrajna točka selo Žéje, na jugovzhod; zadnja vas na tem konci je Stružévo ob Savi, dobro četrt ure nad Kranjem. Smer tej poldrugo uro dolgi, precej stisnjeni progí, kateri delata Sava na jugu in

Vojvodin boršt na severu naravni meji, je do malega tista, katero ima Savski tok. Devet vasij je posejanih na tem prostoru: Stružévo in Okróglo ob Savi; Políce, Pivka, Veliko Naklo in Žéje ob veliki cesti; Malo Naklo, Cégelnica in Strohínj tik Vójdovinega boršta. Vse so podložne c. kr. okrajnemu glavarstvu in c. kr. sodniji v Kranji. S Podbréžko faro si volijo skupnega župana, čegar pečat nosi naslov: Naklanska županija. Železnična in poštna postaja se v Kranji; z 11. decembrom 1883 je pa c. kr. poštno ravnateljstvo naklonilo Naklemu nabiralnik za pisma, katera oddaja in vzprejema odslej Kranjsko-Tržiška vozna pošta.

Sosede Nakelski fari so: na severu Dupljánska, Goriška, Trsteniška in Prédoseljška fara, na vzhodu Kranjska, na jugu čez Savo Šmártinska in na zahodu Podbréžka fara.

Svet. — Goráni v Nakelski fari. Napéta ravan je, tu višja, tu nižja. Pri Žejah je najbolj vzvišena; polagoma se spušča nizdolu v Nakelsko kotlino; to je ravnina v nižavi, ki leži 407 *m* nad morskim površjem.

Na severu jo obdaja brežuljkasti Vojvodin boršt, na jugu pa do 10 m visoka „Reber“ — skalnat breg, na katerem se razprostira tja do Save Okrogelska planota. Iz Nakelske kotline prestopimo skozi ozek jarek „Temnik“ na Struževska tla. Zopet smo v nižavi, obrobljeni na severu od Kranjskega polja, na jugu pa od skalnatih bregov Okrogelskega svetá; na jugovzhodu se izgublja Struževska dolina v globoki strugi, ki drži v Savo. Zemlja je ilnata, zlasti ob Vojvodinem borštu; vásino ime: Cegelnica kaže, da so todi kedaj žgali opeko. Niže v Nakelski kotlini je svet pródast; po nekódi je črna prst jako globoka, po drugódi plitva. Struževsko polje je jako peščno; po hudi plohi se brzo zasveti kamenje po razorih. Zemeljske pôle, ki se lepo vidijo v „Rèbri“, so popolnem vodoravne; skalne ploske so sestavljene iz naplavljenega in sprijetega apnenčastega kamenja. Na več krajih so lomili mlinske kamene, zdaj jih jemljó samo še iz kamenolôma pri Struževem. V gozdu na Savi je mnogo livkastih zemeljskih vsédov, uvéznenim in izpraznjenim stózcem podobnih. Tudi votlin, segajócih daleč pod zemljo, je dokaj. Najimenitnša je „Lebinica“ med Strohinjem in Cegelnico. Vhod, ki je nalik jako širokim na pol odprtim ustom, se nahaja malo v bregu. Jama se takoj vzdigne do 5 m visoko in razdeli na tri pánoge, katerim baje še nihče ni prišel do konca; pravijo, da so té v zvezi z Gorenjedupljanskimi podmóli. Zamolkel šum ti bobni na uho; pripogni se, ker se jama zopet zoži, in stópi za menoj v skrajno, levo votlino; pri bakljinem svitu zagledaš podzemeljski slapič — studenec Lebinico, ki pod vhomom v jamo privrè na dan. Strop je ves rosán in mestoma pokrit z malimi kapniki; nekateri so snežnobeli, večidel pa rijavkasti. Ilnata tla in številne ožine ovirajo podzemeljski sprehod; vender se pride lahko kakih 40 m daleč. ¹⁾

Zemlja, kar je spada pod Naklo, je večidel rodovitna. V prijetnem skladu se vrsté polja in travniki in širni lesovi. Vse vrste žitnih semen in drugih sadežev, kar jih je vdomáčenih na Gorenjskem, zoré in rodé tu. In sadnega drevja, koliko je tega zasajenega okoli domov! Marsikatera vas se komaj zazná izmed tega plodnosnega vejevja. Gozda sta dva: „Gmajna“ na Savi ali Dobrava in Vojvodin boršt. ²⁾ V obeh je najbolj razširjeno borovje, manj je smerek, listnatega drevja je

¹⁾ Teh podmólov omenja Valvasor v I. zv. II. knjigi, 7. pogl. str. 122. pišoč: „Naklos (insgemein Naklo genannt) ein fein grosses Dorff, zwischen Crainburg und Ratmannsdorff, ligt in schöner Ebene und gutem Felde; an einer Seiten aber ein gáher steinigter oder felsigter Berg, welcher den Einwohnern, bey feindlicher Zeit, merklich zum Vortheil gereicht: weil die Natur viel Löcher darein gemacht, denen hernach die menschliche Hand geholffen und sie angemauert, also, dass man vorzeiten, für den Türken und andern Feinden, sich hinein retiriren können.“

²⁾ Ljudstvo izgovarja: Úden boršt.

primeroma pičlo število, dobé se tu in tam hrastí, gabri, kaka bukva, posamičen jesen in breza. Vojvodin boršt se sme prištevati najrazsèžnišim Gorenjskim gozdom. Od Pivke, Malega Naklega, Cegelnice in Strohinja pa tja do podnožja Križke gore in Stóžiča seza njegova oblast. Ta gozd ima tudi precejšnjo zgodovino. Prejšnja stóletja mu je bil deželni vladar lastnik. Okoličani so ga zelo pustóšili, 5. julija 1636 prepové Ferdinand II., sekati les v Vojvodinem borštu, ker je izvedel, da ne prizanašajo niti mladim drevescem, in da živino vanj zagánjajo. Kvariteljem on zapretí, da se jim odvzame živina in vozovi, ali pa da plačajo po 10 gl. glóbe; drugič še jedenkrat toliko in prestatí da jim bode telesno kazen. Pozneje (l. 1667) je prešel Vojvodin boršt grofom Auerspergom v last. Ker ni bilo móči več brzdati kmetske sekire, se je l. 1804 razdelil ta gozd med vasi: Struževó, Pivka, Malo in Veliko Naklo, Cegelnica, Strohinj, Gorénje in Spodnje Duplje, Za dragó, Žiganja vas, Breg, Retnje, Nováke, Za vodó, Kámenik, Leténice, Gorenje in Spodnje Tenetiše, Mlaka, Kókrica, Hovka, Bobovek, Britof, Rupa, Gorenje, Primskovo, Šenčúr; med graščine: Kiselsteinsko, Brdsko in Glavniško, ter med Kranjski in Nakelski farovž (poslednji je dobil 15 oralov). —

Nerodoviten je samo Savski breg, kjer izmed skalovja tu in tam poganja kako grmiče.

Vodé. — Sava dère mimo Nakelske fare. Od ustja Bistrice do Struževoga jej je ona južna meja. Številni skalni odlomki jej zavirajo po gostem pot; najtesneja je v „Žirèvem“ med Bésnicama na desni, in med gozdom Dobrávo na levi strani. Izpod visokih pečij, nagromádenih na njenem bregu, vrè vánjo brez števila studencev. ¹⁾ Okrogelska višava je gotovo bogata vodéna zaloga, iz katere erlé ti vreli po zelenem mahovji; na njem pa ostavljajo apnenčaste snovi in je počasi prestvarjajo v lehki kamen (oskorjajóci studenci). Zadnji večji curek izvira pod Okroglim in daje tej vasi izvrstno vodo; spuščajóč se v Savo, goni mlin. Tu je v 13. stóletji, ko še ni bilo v Kranji mostú čez Savo, prevázal ljudi nek kmet z imenom „Svnolt“ in sicer podložnike Frizinških škofov brezplačno. ²⁾ Na tem mestu se lahko še danes predrožiš čez Savo, ali ostani rajši tu, da ti razkažem ostale Nakelske znamenitosti. — Druga vodéna zaloga tièi v Vojvodinem borštu, na stotine studencev izvira iz njegovih tal. Močneje so vžé po cevéh napeljali v vasi, koder vode pomanjkuje. Žejánom, ki so prej morali hoditi globoko doli na Bistrico po vodo, doteka od l. 1876. iz dveh vodnjakov

¹⁾ Tem vrelecem je zagrabil g. prof. Franke iz Kranja pot v Savo, ter v stružici, kjer se zbira studenónica, napravil „tovarno“ za postrve, tu se vzgaja leto za letom na tisoče postrvic, nekoliko odrastle se spuščajo potem v Savo.

²⁾ Zahn, Cod. dipl. Austr. Fris. III. 170.

pri veliki cesti studenec iz Gorénjih Duplján, Strohinjcem Vasníca, Naklancem Grápovščica. Poleg Vasníce izvira nad Strohinjem še Zijálka, Stúdenec, Kadúnec in Lebinica. ¹⁾ Poslednja priteče iz gori omenjenega podmôla, povzije potoma sestrico Malo Lebinico, zavije po travnikih proti Pivki, prestopi veliko cesto ter izgine, kakor vsi oni vreli, med njivami; kadar pa je obilno dežja, dêre dalje skozi „Temník“ in potem po Stružévski strugi v Savo. Dosti hudomušna je o takih prilikah, ker napravlja mnogo škode kmetovalcem; odnaša jim rodovitno prst in gnoj, prinaša pa peska na kupe. L. 1801 je ona poplavila Pivko tako grozno, da ni bilo samo imetje v nevarnosti, nego tudi življenje ljudij in živalij, vse je moralo bežati iz stanišč. Nekateri studenci v Vojvodinem borštu se nalik Kraškim vodam po kratkem teku izgublajo v zemljo, pa se drugódi zopet prikazujejo na dan. Mestoma je Vojvodin boršt jako močviren; vender opazujejo stari ljudje, da vode po teh krajih če dalje bolj sáhnejo.

¹⁾ Ta potoček daje vodo Cégelnici, Malemu Naklemu, Pivki in Policam. „Na buč“ pravijo tistim krajem, koder jo zajemajo (kje? „na bécè“); primeri besedo: pèč v Letop. Mat. slov. za l. 1880 str. 166.

Ceste. — Kakor krepka žila se poteza skozi celo faro, začeni pri Žejah na severozapadu pa notri dolí do Struževega na jugovzhodu, velika ces. komercijalna cesta, spajajoča Celovec z Ljubljano. Deset minut pod Žejami se odcepi od nje Beljáška cesta. Razpotje je bilo nekaj pod Naklim. Beljáška je šla skozi vas, kakor še zdaj, Celovška pa naravnost na Strohinj in na Spodnje Duplje, kjer je dobila smer zdanje ceste. Neznatnejših potov, vezócih vas z vasjo, ne omenjamo; v misel naj le še vzamemo okrajno cesto v Predoslje ¹⁾; ta krene na Pivki z velike ceste navkreber v Vojvodin boršt. (Dalje prih.)

¹⁾ V „Pečicah“ se pravi tam, kjer se Prédoseljska cesta začne dvigati z velike. Srečen kraj je to; dvojna rešitev se je zgodila ondi. Vozniku Janezu Sajevcu (Teržičevemu iz Naklega) se je 60 centov težak, s pavolo, kavo in dr. naložen voz prevrnil, ko je vozil todi od Kókrice sem 8. nov. 1851 zvečer okoli osmih. Samo dva konja sta ostala na cesti, dva druga pa z vozom in voznikom vred padla 4 sežnje globoko v jarek poleg ces. ceste. Globoka voda, ki je vsled prejšnjega deževja narastla v jarku, pavola, naj bolj pa Bog, so bili uzrok, da se niti vozniku niti živini nič žalega ni zgodilo. — Ogromna skala je prejšnje čase v „Pečicah“ molela sem proti cesti. Velikonočni vtorek l. 1865. si je ciganska družina pod njo zavetja poiskala. Sem ter tjà padajoči pesek jih opomni, da niso pod varno streho. Toliko, da so bili izpod nje, in skala zbojni na tla.

Literatur.

Der hochw. Diöcefanclerus wird auf die neue Ausgabe des Proprium Missarum Labacense aufmerksam gemacht, welche, nachdem die frühere Auflage desselben bereits vollständig vergriffen war, um mehrfach geäußerten Wünschen zu entsprechen, in der rühmlichst bekannten Verlags-Buchdruckerei von Josef Blasnik's Nachfolgern in Laibach soeben erschienen ist. Diese Ausgabe zeichnet sich durch Handlichkeit des Formates, Stärke des Papiere, Reinheit des Druckes und Billigkeit des Preises vortheilhaft aus, so wie

ihr auch der Umstand zur besondern Empfehlung gereicht, daß zur größeren Bequemlichkeit des hochw. Clerus in dieselbe auch alle neueren und neuesten, für die gesammte Kirche vorgeschriebenen Messen der Heiligen aufgenommen worden sind, während dafür, um die Ausgabe nicht zu voluminös zu machen, die älteren für die ganze Kirche vorgeschriebenen Messen der Heiligen, welche in allen seit beiläufig 100 Jahren erschienenen Missalien vorkommen, ausgelassen wurden.

Concurs-Verlautbarung und Chronik der Diöcese.

Die erledigte Pfarre St. Oswald, im Decanate Moravče, wird bis zum 1. Mai d. J. zur Bewerbung in der Diöcese ausgeschrieben.

Der hochw. Herr Johann Košmelj, Pfarrcooperator in Dóbrova, wurde für die Pfarre Bégunje in Oberkrain präsentirt.

Die Gesuche sind an die hohe k. k. Landesregierung für Krain in Laibach zu stilisiren.

Uebersetzt wurden die hochw. Herren: Anton Zupan, Pfarrcoop. in Veldes, als solcher nach Rieg, und Jos. Škofie, Pfarrcoop. in Bégunje, als solcher nach Polhov Gradec.

Capitular - Consistorium Laibach am 15. März 1884.